

SENTERUNGDOMMENS IDEOLOGISKE PROGRAM

Vedtatt på Senterungdommens Landsmøte, Sola, 2006

”Utan draumer er vi ingenting. Av voner og draum er live vevd.”

Olav Duun

INNHold

Kapittel, emne og stikkordsregister

	side
<u>INNLEDNING</u>	3
<u>LIKEVERD</u>	4
Enkeltmenneskets rettigheter	4
Livet	4
Likestilling og like muligheter	5
Likestilling, kjønn	5
Integrering	5
Statskirke og formålsparagraf	5
Homofiles rettigheter	5
<u>FELLESSKAP</u>	6
Nasjonalstaten	6
Desentralisering	6
Velferdsstaten	7
Offentlige tjenester	7
Utdanning	7
Rettsstaten	7
Rett til arbeid	8
Pensjon og økonomi	8
Kultur	8
Trossamfunn	9
Forsvar	9
Om å være menneske i verden	9
Globalisering	9
Handel	10
FN	10
Våpeneksport	11
Europa	11
<u>FORVALTNING</u>	12
Miljøutfordringer	12
Energi	12
”Ta hele landet i bruk!”	12
Landbruk	13
Fisk	13
Næring	14
<u>OPPSUMMERING</u>	15

Takk til alle som har bidratt til å lage dette programmet.
Takk til prof. Øystein Rian ved Universitetet i Oslo for verdifulle innspill under arbeidet.

Takk til Vegard Vigdenes for framsidefoto.

INNLEDNING

Å skrive om en ideologi er utfordrende.

For det første må man akseptere at en ideologi ikke kan bevises. En ideologi inneholder en mengde postulater – påstander vi anser som sanne, til tross for at vi ikke kan *bevise* at de er sanne. En ideologi likner litt på en religion, slik sett.

Vi ser ofte for oss et idealistisk samfunn eller et utopisk mål, og slikt er det få av oss som har personlige erfaringer med. Og en ideologi tar ofte sikte på mål som definitivt ikke lar seg nå (på lenge). Vi kan likevel mene at noen utopier er verd å kjempe for. Det er definitivt lov å drømme litt i en ideologi.

Deretter er det ofte vanskelig å sette ord på en ideologi. Det er sagt at ”hertet har en forstand som forstanden ikke forstår.” Og slik er det nok med deler av vår ideologi også, at den tilhører ”hertets forstand” – mens våre ord tilhører forstanden.

En ideologi er en ustabil størrelse. Deler av vår ideologi kan være grunnleggende og kan spores mange år tilbake, mens andre deler er foranderlige og gjenstand for stadige diskusjoner og vurderinger.

Senterungdommen er Senterpartiets ungdomsorganisasjon. I Senterungdommen er vi optimister! Vi *veit* at det går an. Vi tror at samfunn kan bygges, utvikles, litt om litt.

Et afrikansk ordtak sier; Om du skal gå raskt, bør du gå alene. Om du skal gå langt, er det best å gå sammen med noen. ⁽¹⁾ Om utvikling kan sammenliknes med en reise, er dette ordtaket betegnende for Senterungdommens ideologi. Vi tror at det beste samfunnet, er det samfunnet hvor mennesker kan velge mellom å gå alene, eller å gå sammen. Vi tror at utvikling skapes best når endringene får skje over tid, og når vi går mot felles mål.

”For ingen av oss lever for seg selv, og ingen dør for seg selv.”

Paulus brev til romerne 14,7

Senterungdommen tror at det beste samfunnet skapes av frie mennesker som *velger* å jobbe sammen. Mennesker som har friheten og muligheten til å ta egne valg, bestemme selv over eget liv, og får muligheten til å utvikle og bruke seg selv. Vi tror at de beste samfunn er de samfunn hvor disse frie enkeltindividene velger å bidra, ikke bare til seg selv, men til fellesskapets beste.

Vi tror at det som er best for enkeltindividet, ofte – men ikke bestandig – ligger i fellesskapsløsninger. Endringer i samfunnet må skje ved at enkeltmennesker deltar, eller føler Deltagelse og innflytelse på de samfunnsendringer som angår deres liv. Senterungdommen sier et klart nei til liberalismens ensidige individorientering og private enevelde, og sosialismens sterke begrensning av individets handlingsfrihet og ønske om at staten skal styre alt.

Vårt alternativ er en radikal desentralisering av makt til det aktive lokaldemokratiet, der borgere i fellesskap utformer samfunnet. Senterungdommen vil bygge samfunnet nedenfra. Vi opplever at liberalismen er svært individorientert, og sosialismen for opptatt av kollektivet. Senterideene har en tredje dimensjon, og slik plasseres Senterungdommen i sentrum av norsk politikk.

Vi i Senterungdommen betegner oss som verdikonservative. Det innebærer blant annet at vi har tro på at samfunnet endres over tid. Det er sagt at ”når en ror må en holde blikket festet bakover – for å holde kursen framover.” For oss er det viktig å bygge samfunnet videre på den kultur, de verdier og den historie som har gjort vårt samfunn slik det er i dag. Vi ønsker å videreføre det beste i dette samfunnet, og så skal vi arbeide videre med store og små utfordringer. Det viktigste vi kan starte med, er *ønsket* om å bygge et samfunn hvor folk setter hverandre høgt.

¹ sitat Joseph Moiba, første afrikanskfødte sokneprest i DNK (2006)

Sikkerhet for egen eiendom er en forutsetning for stabilitet i samfunnet. Senterungdommen vil at alle skal være sikret mot inngrep i den private eiendomsretten.

Senterungdommens ønsker å bygge et samfunn som funderes på tanken om at alle er like mye verdt. Som bygger på tanken om at gleder deles og utfordringer løses i fellesskap. Et samfunn som bygger på at det viktigste ikke er å forbruke mer, men å forvalte bedre. Likeverdstanden, fellesskapstanden og forvaltningstanden står derfor sentralt i vår ideologi.

LIKEVERD

Enkeltmenneskets rettigheter

Senterungdommens menneskesyn bygger på det kristne verdigrunnlaget og de humanistiske verdiene, slik de uttrykkes i Menneskerettighetserklæringen.

Her slås det bl.a. fast at *”alle mennesker er født frie og med samme menneskeverd og menneskerettigheter. De er utstyrt med fornuft og bør handle mot hverandre i brorskapets ånd”*. Erklæringen gir også hvert menneske rett til sosial trygghet, personlig sikkerhet og ulike økonomiske, sosiale og kulturelle goder - uansett kjønn, språk, religion, rase, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendom, fødsel eller annet forhold.

Hvert eneste menneske er unikt og uerstattelig, og respekten for menneskeverdet er viktigere enn alle andre verdier. Vi har et medfødt ansvar og en plikt til å møte andre med respekt og omtanke, slik vi selv ønsker å bli møtt.

Hver og en er ulike individer med forskjellige behov og evne til gjenytelse.

Senterungdommen ønsker et samfunn der enkeltmennesket får muligheten til å utvikle seg etter sine forutsetninger, uavhengig av alder, bosted, kjønn seksuell legning, funksjonsevne eller penger. Alle skal få de samme muligheter, og ingen skal begrenses av strukturelle og eksterne forhold. Alle har en rett og en plikt til å bidra så mye man kan til samfunnet og fellesskapet.

Senterungdommen ønsker å hegne om enkeltindividets frihet. Men ikke den ”friheten” som sier at ”frihet gir en hver rett til å ta seg til rette slik det passer en selv.” Den individuelle frihet handler ikke om å gjøre nøyaktig hva man vil eller ønsker i øyeblikket. Vårt ansvar i fellesskapet handler om å leve slik at vi ikke krenker andre, og vi må iblant finne oss i at vi må begrense oss fordi det vi ønsker, eller virkningene av dette, vil være uheldig dersom alle skal ha frihet til å gjøre det samme.

”Handle bare etter den maksime gjennom hvilken du samtidig kan ville at den skal bli en allmenn lov”

Immanuel Kant

Senterungdommen er skeptisk til lovregulert kvotering, dette vil diskriminere grupper eller enkeltpersoner. Senterungdommen ønsker i stedet andre tiltak eksempelvis en endring av ansettelseskriterier, mentorordninger og videreutdanning slik at man får den ønskede kompetansen på annet vis enn via lovregulering.

Livet

Livet er sårbart, skjørt – og ukrenkelig. Dagens teknologi gir oss muligheten til å påvirke livet i dets tidlige fase, og den gjør oss i stand til å klippe og lime i det grunnleggende i oss. Samtidig kan genteknologien i andre tilfeller bety en ny mulighet i livet, og løsningen på et alvorlig problem. Genteknologi et følsomt tema, og et saksfelt som stadig er i utvikling.

Vi må ha klare etiske og moralske standpunkt, og det er viktig at vi hele tiden har øynene åpne, slik at vi ikke gjør gradvise endringer som på sikt gir oss et samfunn vi ikke ønsker.

Senterungdommen vil ikke ha et sorteringssamfunn, og ønsker derfor en restriktiv lovgivning innen bioteknologi, der det settes klare og utøylbare etiske grenser. Heller ikke abortlovgivningen skal kunne åpne for sortering, og derfor er senterungdommen mot at fri abort kan utføres etter 12. svangerskapsuke.

Senterungdommen setter menneskeverdet høyest av alle verdier. Noen ganger kan livets avsluttende fase være lang og smertefull. I tilfeller hvor døden er nært forestående kan vi akseptere passiv dødshjelp ved at pasienten, i samråd med lege og pårørende, velger å avslutte livsforlengende behandling. Den enkelte lege kan reservere seg mot å være deltakende i slike prosesser. Senterungdommen vil ikke tillate noen form for aktiv dødshjelp.

Likestilling og like muligheter

Senterungdommen vil se et samfunn der kvinner og menn har like muligheter, der kvinner og menn er likestilte, uten at det skal bety at de er like.

Ingen i Norge skal diskrimineres eller trakasseres for sin nasjonalitet eller fordi de har en annen hudfarge enn flertallet. Fremmedfrykt og fordommer kan gjøre det vanskelig for folk som skiller seg ut fra det tradisjonelle bildet på en nordmann.

Senterungdommen mener at vellykket integrering skjer gjennom samarbeid, åpen dialog, involvering og deltagelse, og toveis forpliktelser. Det norske samfunn må på sin side være villige til å slippe innvandrere til i de ulike samfunnsområder.

"Det er ikke de åpne grensene som skaper problemer, det er murene mellom innvandrere og oss andre i fellesskapet som leder til motsetninger. Man kan ikke ta i mot, og samtidig utestenge."

Bjørn Afzelius

Norge er et multikulturelt og multireligiøst samfunn. Dette mangfoldet gir oss store muligheter til å utvide horisonten og forstå hvordan mennesker fra andre kulturer ser på livet og de store spørsmålene. De humanistiske og kristne tradisjonene som har formet Norge til det vi kjenner i dag, skal også være med å forme samfunnet vårt videre. Derfor ønsker Senterungdommen å beholde dagens grunnlovsforankrede statskirke. Fra dette fundamentet skal vi være åpne mot andre religioner og sørge for at det fortsatt er full religionsfrihet i Norge, og at det er en dialog mellom de ulike trossamfunnene.

Skolens mål må være en religionsundervisning hvor alle kan delta, og hvor alle får basiskunnskap om verdens ulike religioner. Kunnskap er det beste middel for å skape forståelse, og unngå fremmedfrykt. Vi må møte nye grupper i skolen og forhindre at enkelte føler seg fremmedgjort og utestengt fra skolen. Forståelse og medmenneskelig respekt er sentrale verdier som skolen skal formidle. Senterungdommen ønsker en god offentlig skole som bygger broer, ikke vegger mellom mennesker.

Vi har kommet veldig langt når det gjelder å forme et samfunn hvor homofile behandles likeverdig. Likevel opplever mange at det i enkelte viktige spørsmål fremdeles lever flere fordommer i omløp. Senterungdommen ønsker at mennesker skal behandles likt på alle områder uansett legning.

Senterungdommen mener at homofile skal kunne inngå ekteskap med borgerlig vigsel etter samme regler og forskrifter som ekteskapsinngåelser for heterofile.

Vi mener at homofile og lesbiske skal kunne vurderes som adopsjonsforeldre på lik linje, og etter de samme kriteriene som enslige og heterofile par. Det er uansett barnet sitt beste som er grunnleggende i spørsmål om adopsjon

I dag har funksjonshemmede, delvis uføre, eldre og andre grupper problemer med å komme inn på det norske arbeidsmarkedet. Disse menneskene besitter en stor restkapasitet som er ubenyttet i det norske samfunn. Senterungdommen ønsker likestilte muligheter for disse menneskene som for resten av befolkningen.

FELLESSKAP

Hvert enkelt menneske har rett til å råde over eget liv. Det medfører at alle mennesker må ha mulighet til å påvirke de beslutninger som angår oss. Det levende folkestyret er en bærebjelke i Senterungdommens ideologi.

Nasjonalstaten

Senterungdommen ønsker å bevare nasjonalstaten. Vi mener nasjonalstaten er den beste rammen rundt vårt folkestyre. Demokratiet lar seg lettere videreføre og styre når avstanden mellom styrende og de som styres er minst mulig. Det er Stortinget som er landets øverste folkevalgte organ, og som skal legge de overordnede rammene for utviklinga av Norge. For oss i Senterungdommen er folkestyret ei viktig motvekt i en verden der stadig flere avgjørelser blir overlatt til fagekspertter og markedskrefter. Det er selvfølgelig viktig å lytte til faglige råd når beslutninger skal fattes, men det er folkevalgte, ikke byråkrater, som skal bestemme hvilken løsning som blir valgt. Nasjonalstatens demokrati sikrer i større grad at enkeltmennesket får komme til orde, og får større innflytelse. Vi tror både solidariteten og velferdssamfunnet lar seg videreføre bedre i nasjonalstaten. Vi mener at de små enhetene har sine klare fordeler. De er mer oversiktlige, de skaper en tilhørighet, og det er lettere å ta vare på de som faller utenfor.

*”Hva er flertall?
Flertallet er noe tøv!
Forstanden har alltid
vært bare hos de få.”*

Friedrich von Schiller

Et folkestyre der valgte representanter tar beslutninger, stiller oss som innbyggerne selv til ansvar for den utviklinga vi får. Dette er et viktig demokratisk prinsipp som ikke må settes til side.

Senterungdommen er stolt over mye av det vi har fått til i Norge. Vi ønsker at det skal være godt å leve her, vi opplever en nærhet og en følelse av identitet og fellesskap vi tror der er viktig å hegne om.

Fellesskapet og identiteten gir oss den tryggheten som er nødvendig for å være åpen i møte med andre mennesker og kulturer. Vi tror også at det gode vi opplever i vårt samfunn bidrar til en økt innsats i internasjonalt solidaritetsarbeid. Det mangfoldet av kulturer som finnes i verden er fantastisk, og det må aktivt bevares i en tid med global ensretting. I likhet med alle andre nasjoner har vi en rett og en plikt å ta vare på den kulturen og de tradisjonene vi har i landet vårt.

Desentralisering

Senterungdommens ideologi er basert på prinsippet om desentralisering. For oss er desentralisering både et middel og et mål. Vi ønsker desentralisering av bosetting, arbeidsplasser, kapital og makt.

Vi mener at beslutninger bør tas på lavest mulig nivå. Slik unngår man at makten samles på få hender. Ved å ha et velfungerende lokaldemokrati utnytter man verdifull lokal kunnskap og gjør lokale tilpasninger. Fordi ”den vet best hvor skoen trykker, som har skoen på”, gir dette de beste

løsningene for folk. Slik sikrer vi at innbyggerne får forme lokalsamfunnet sitt slik de ønsker. Det er ikke noe mål at det skal se likedan ut i hver ei bygd, tettsted eller by. Vi skal ha lokalsamfunn som ser forskjellig ut, og som fungerer forskjellig. Det viktige er at det er de som bor i dette lokalsamfunnet, som er med på å bestemme hvordan de vil ha det. For å oppnå dette, er vi avhengige av at forvaltningsnivåene nærmest innbyggerne har økonomisk handlefrihet som gjør dem i stand til å bygge gode lokalsamfunn.

Selv om det er det lokale folkestyret som ligger til grunn ser også Senterungdommen at ikke *alle* avgjørelser kan tas lokalt. Ved sterke hensyn til for eksempel universalitet og likhet, er det viktig at avgjørelser tas på nasjonalt nivå.

*”Russisk demokrati er helt overlegent det amerikanske.
I Russland vet vi hvordan valgresultatet blir flere uker før valget avholdes.
I Amerika vet de ikke resultatet av valget før flere uker etter at det er ferdig”.*

Vladimir Putin

Velferdsstaten

Senterungdommen vil slå ring om velferdsstaten og våre velferdsgoder. Ansvar for de som faller utenfor er et ansvar som påligger oss alle. Med dette mener vi at omsorg og hjelp til de som har behov for det er et ansvar som hvert enkeltmenneske har, men *i tillegg* ønsker Senterungdommen at også det offentlige tar del i dette ansvaret, som støtte, veileder, tilrettelegger og hjelper. Dette medfører blant annet at sysselsetting og utjevning må være hovedmål i den økonomiske politikken. Staten må være ansvarlig for et regionalisert velferdstilbud, og vårt skattesystem bør virke utjevne. Vi mener at små forskjeller mellom folk er et gode. I slike

*"I dag spilte vi
framskrittspartifotball.
Da løper du bare når det er til
fordel for deg selv."*

*Per Joar Hansen
trener AaFK*

*"I staden for eit samfunn som
pregas av FÅ, FÅ, FÅ,
vil vi ha eit samfunn som vil GI,
GI, GI
- effekten blir den same, alle sitt
igjen med samme gevinst, men vi
får eit mykje varmare samfunn."*

Leidulf Gloppstad

samfunn er det relativt færre som faller utenfor. Et samfunn hvor folk lever sammen i solidaritet har også bedre forutsetninger for å vise solidaritet med mennesker i andre samfunn. Vi mener dette er et bedre samfunn enn et som er bygd på tanken om at "enhver er sin egen lykkes smed.

Kostnader ved sykdom bør nesten fullt ut dekkes av det offentlige, men en liten egenandel for enkelte tjenester kan aksepteres for å unngå misbruk.

Senterungdommen ser den offentlige skolen som en forutsetning for velferdsstaten. Vi vil ikke at det skal være størrelsen på lommeboka som bestemmer kvaliteten på det utdanningsstilbudet hver enkelt får. Dette gjelder også høyere utdanning. Det er viktig at det offentlige kan tilby både en god studiefinansieringsordning og gode velferdstilbud, slik at alle som vil, også får muligheten til å ta høyere utdanning. På lik linje bør også helsetjenester i sin helhet være et offentlig ansvar.

Helse er i all hovedsak noe som både kan skapes og opprettholdes utenfor helsesektoren. Det må tas hensyn til helsemessige konsekvenser i beslutninger som tas i alle sektorer. Forebyggende helsearbeid må vektlegges tungt, både for å fremme den enkeltes livskvalitet og for å lette presset på velferdsstaten. I dette arbeidet spiller lokalsamfunnet en viktig rolle; skaper vi gode møteplasser og støttende sosiale nettverk skaper vi helse.

Senterungdommen mener også at det har en verdi i seg selv at barn, med ulik bakgrunn og uavhengig av foreldrenes ressurser, deler samme klasserom og skole. Dette standpunktet er allikevel ikke til hinder for at Senterungdommen ser positivt på en begrenset grad av private tilbud som sikrer mangfold og et korrektiv til det offentlige tilbudet. Det viktigste er å sikre alle en god skole, og en god alderdom uansett bosted og kjønn. Norge skal ha en skole som er blant de beste i verden.

Alle barn skal ha mulighet til å gå i barnehage. Kontantstøtte er et verdifullt alternativ, og den skal bevares, men kun for de som virkelig bruker tid hjemme med barna. Barnehagene skal være en arena både for lek og for læring, hvor omsorgen for hvert enkelt barn er et overordnet mål. Barnehagen må ikke, i enda større grad, bli en ren læringsanstalt.

Senterungdommen mener det er viktig at høyere utdanning skal være gratis, samtidig som den holder et høyt kvalitetsnivå. Det er derfor viktig at det offentlige kan tilby både en god studiefinansieringsordning og gode velferdstilbud, slik at alle som vil, også får muligheten til å ta høyere utdanning.

Senterungdommen ønsker å verne om rettsstaten. Vi mener tredelingen av statsmakten mellom en lovgivende, utøvende og dømmende makt er et viktig grunnlag for et stabilt samfunn. For å sikre dommer og straffer i tråd med folks rettsfølelse, vil vi verne om juryordningen og legmannssystemet.

Senterungdommen mener det er svært viktig at folks rettssikkerhet ivaretas og at personvern blir tatt alvorlig. Personvernet settes i dag stadig under press, og det er viktig at det norske samfunnet ikke utvikler seg til å bli et ”storebror-ser-deg”-samfunn.”

Retten og plikten til arbeid er grunnleggende. Arbeid defineres i dag som arbeid med lønn, men det skjer også arbeid i samfunnet som bidrar til felles verdiskapning uten å bli tilgodesett med lønn. Ulønnet arbeid og frivillig samfunnsinnsats skjer parallelt med lønnsarbeidet. Dette arbeidet må i større grad anerkjennes og verdsettes.

Senterungdommen ønsker et offentlig pensjonssystem som belønner arbeid, som sikrer alle en verdig pensjonstid, og som ikke forsterker ulikhetene i samfunnet.

Senterungdommen ønsker å bygge landet videre. Utfordringen blir da å sikre en økonomisk vekst i dag som ikke går på bekostning av de som kommer etter oss. Skattesystemet skal ha utjevning som mål, det er samtidig et mål å ikke begrense arbeidstilbudet og dermed verdiskapningen. Hele skatte- og avgiftssystemet, men også statsbudsjettets utgiftsside må bygge opp under dette. En vedvarende og kontinuerlig effektivisering innenfor all offentlig tjenesteyting må finne sted, fordi produktivitetsveksten på lang sikt sikrer oss en høyere levestandard. Det er en klar forutsetning at effektiviseringen ikke skal forringe det offentlige tilbudet.

En sterk offentlig sektor som bidrar til omfordeling og utjevning har vist seg vellykket, og er noe vi bør holde fast ved. Det er viktig at offentlig sektor fungerer så effektivt som mulig

Kollektive goder må finansieres gjennom skattlegging. Senterungdommen baserer sin politikk på en blandingsøkonomi, hvor det offentlige går inn og styrer markedet slik at den samfunnsøkonomiske gevinsten blir størst mulig.

I det store og hele er Senterungdommen svært opptatt av å føre en politikk som bygger landet, med sterk vektlegging på utbygging av infrastruktur. Dette er Senterungdommen villig til å bruke penger på. Økonomi skal være et virkemiddel i den politiske styringa og ikke et overordnet mål i seg selv. Vi er villige til å bruke penger for å sikre at folk har det godt der de bor.

Kultur

Kulturen har gjort oss til det vi er, og kulturen former oss videre. Å kjenne tilhørighet til egen kultur er en forutsetning for å forstå andre kulturer. Kulturarven er en uerstattelig kilde til innsikt, identitet, opplevelse og næring. Norge har et rikt og mangfoldig kulturliv. Dette er det viktig å verne om. Kunst- og kulturuttrykk

”Utaknemlighet er mangel på kultur.”

Bjørnstjerne Bjørnson

som inkluderer ungdom, er svært viktig for å sikre identitet og tilhørighet til lokalsamfunnet.

I Senterungdommen er vi begeistret for den folkelige kulturen, og for lagarbeidet. Dugnadsånden, og den frivillige innsatsen som legges ned i idrettslag og foreninger landet over må verdsettes og gis gode rammebetingelser.

*”Klag ikke under stjernene
over mangel på lyse punkter i
ditt liv.”*

Henrik Wergeland

Senterungdommen ønsker en sterkere satsing på lokalkulturen, det vil si aktiviteter basert på frivillig innsats.

Det tospråklige systemet er en stor del av vår kultur, og vi vil bevare sidemålet. Opplæring i to norske skriftspråk gir en stor fordel når en skal lære seg andre språk. Norskopplæringa kan bli bedre ved at man bruker sidemålet også i andre fag enn norsk.

Trossamfunn

Senterungdommen ser verdien av å støtte opp om religiøs aktivitet, fordi det er en viktig del av enkeltmenneskets liv. Senterungdommen vil bevare dagens statskirkeordning. Dette for å sikre at vi også i framtida skal ha en åpen og inkluderende folkekirke, med lav terskel, og rom for tro og tvil. Kirka skal være en verdibærer og veileder for folk. Den må fortsatt være et naturlig samlingspunkt i lokalsamfunnet, ved de små og store milepælene i livet til folk flest. Det skal ikke koste noe å bruke kirka.

Det skal være gode og like ordninger for støtte til trossamfunn.

Forsvar

Fellesskapet har rett og plikt til å forsvare seg mot militære angrep, terror og voldelige angrep. I dag er det lite som tyder på at vi vil få krigshandlinger på norsk jord, men militær sikkerhet, i likhet med matvaresikkerhet, er noe det tar tid å bygge opp. Denne typen sikkerhet må holdes i hevd. I et lite land er det viktig at alle kan bidra dersom det er behov for det. Senterungdommen ønsker allmenn verneplikt. Samtidig må Forsvaret ha sine spesialiserte grupper, med ansvar for mer sammensatte og spesialiserte operasjoner. Forsvaret må ha tilfredsstillende utstyr for å kunne ta vare på de oppgaver Forsvaret skal ha. Forsvaret må også være i stand til å ta ansvar for krisesituasjoner i fredstid, og må for eksempel kunne brukes ved miljøkatastrofer.

Av sikkerhetsmessige hensyn bør Norge være medlem av NATO. Som alliert har Norge også ansvar for å stille spesialtyrker og/eller materiell i krisesituasjoner utenfor våre landegrenser. Deltagelse i fredsbevarende operasjoner skal prioriteres fremfor fredsopprettende. Norge kan delta i fredsopprettende operasjoner dersom de har et NATO- eller FN-mandat.

*”Den store tragedien er ikke
onde menneskers brutalitet,
men de gode menneskers
taushet.”*

Martin Luther King

Om å være menneske i verden

Som mennesker tilhører vi et verdensomspennende fellesskap – et fellesskap som ikke skal begrenses av ytre faktorer som språk, hudfarge, religion eller politikk. Som medlemmer av dette fellesskapet har vi et ansvar for våre medmennesker.

Mennesker som tvinges på flukt av krig og katastrofer, må kunne få den beskyttelsen og omsorgen de trenger når de kommer til Norge.

Verden blir mindre. Globaliseringen har muligheter til å bedre forståelsen mellom mennesker, kulturer og religioner. Globalisering har ført med seg mye positivt innefor forskning, kultur og vitenskap.

Senterungdommen mener handel er bra for utvikling, men er kritisk til en ensidig markedsliberalistisk tankegang. Frihandel, som har vært den dominerende tankegangen i den økonomiske globaliseringen, har ført til større forskjeller mellom folk. Gapet mellom de fattige og de rike har blitt stadig større og belastningen for det globale miljøet har økt dramatisk.

Vi mener en utvikling som kommer gjennom balansert handel, hvor land har mulighet til å sette inn tiltak for å beskytte egen industri og produksjon, er mye bedre enn å fjerne alle handelshindringer. Alle land må gis mulighet til å beskytte lokal matproduksjon for å mette egen befolkning. Dette vil både øke matproduksjonen og sikre en langsiktig utnyttelse av ressursene. For å oppnå dette, må fokus på utjevning av forskjeller og bekjempelse av sult komme foran målet om en økt profitt.

Senterungdommen ønsker å styre utviklingen i større grad, blant annet gjennom FN. En rettferdig handelspolitikk for å oppnå solidaritetsmål og velstand for alle, er noe Senterungdommen vil arbeide for.

DEN VESTLIGE VERDENS PRIORITERINGER

- 2,8 milliarder mennesker lever i fattigdom.
- 1,2 milliarder mennesker har ikke penger til nok mat.
- 10 millioner dør hvert år pga. matmangel og feilernæring.
- ca. 14,5 millioner mennesker må flykte fra hjemlandet sitt.
I tillegg er det mellom 20 – 24 millioner mennesker som er på flukt i eget land.

Å gi alle rent drikkevann koster anslagsvis mellom 600 - 900 millioner kroner årlig.
Å slette gjelda til de 20 fattigste land i verden ville koste mellom 44 - 64 milliarder kroner.
Det er mindre enn et B2 bombefly koster.

I den vestlige verden bruker vi

Mat til kjæledyr:	136 milliarder kr.
Parfyme:	80 milliarder kr.
Iskrem:	88 milliarder kr.
Militære utgifter:	7200 milliarder kr.

kilde: Changemaker 2002

FN

Senterungdommen vil arbeide for et styrket FN. FN er det viktigste organet for å bevare verdensfreden, bekjempe fattigdomsproblemet og skape en mer rettferdig verden. Historien har vist oss at de fem landene som i dag har faste plasser i FNs sikkerhetsråd, ofte har framstått som en hemske i FNs arbeid for fred og rettferdighet i verden. Dette, og likeverdsprinsippet, taler for at det i utgangspunktet ikke bør være faste plasser i sikkerhetsrådet.

*"Jag är en människa
i världen
Det som händer där
händer också mej.
Det som händer mej
påverkar världen.*

*Du är en människa
bland människor
i världen.
Det som angår dom
angår också dej.
Det som pinar dej
pinar också dom. Vi är människor i världen.
Vi har föbundna överallt.
Kampen för vår frihet
är samma kamp som deras.
Segrarna dom vinner befriar också oss.*

*Den som tar avstånd
från världen
omkring sej
den tar också avstånd från sej själv.
Dom som förnekar
sitt ansvar
i världen
dom förnekar dom
som är som dom."*

*Mikael Wiehe
"Jag är en människa i världen"*

Økonomisk ekspansjon og spredning av en rekke trender og produkter kan føre til mer kulturell ensretting over hele verden. Kampen mot frihandel er derfor også en kamp for det kulturelle mangfoldet. Senterungdommen ønsker å ta vare på lokale kulturelle særegenheter på bekostning av kulturell ensretting.

For å ivareta kultur, språk og identitet er det naturlig for Senterungdommen å ta vare på og videreutvikle det nordiske fellesskapet. Det nordiske samarbeidet styrker det viktige kultur-, språk og samfunnsfellesskapet i Norden. Dette bidrar til å styrke identiteten og til å motvirke kulturell og språklig ensretting.

Folkestyre må være grunnleggende prinsipp i kampen for å styre globaliseringen. Ethvert lands myndigheter må sikres innflytelse over sitt lands utvikling økonomisk og kulturelt, uavhengig av eksterne aktører.

Våpen er makt, og makt krever ansvar. Også Norge eksporterer våpen. Vi kan ikke gå rundt med skylapper og overse hvilke konsekvenser dette får, men ta ansvar for våre handlinger. I Norge er det bred politisk enighet om at vi ikke skal selge våpen til områder i konflikt. Norsk våpen og ammunisjon bør det i utgangspunktet kreves sluttbrukererklæring for. Norge skal jobbe for et internasjonalt forbud mot klasebomber, og skal ikke være i besittelse av slike våpen.

Norge skal være en aktiv pådriver for at FNs tusenårsmaal oppfylles innen 2015. For å få til dette må det skje en kursretting hos de rike landene. Norge må, så langt det er mulig, søke allianser med u-land og ta parti for de fattige i verden. For å bidra til at målet om halvering av fattigdommen skal oppfylles, skal norsk bistandspolitikk ha som mål å bidra til utvikling i mottakerlandet, og gjøre det enkelte mottakerland uavhengig av bistand på sikt. Bærekraftig utvikling og "hjelp til selvhjelp" skal derfor være et hovedfokus i alt bistandsarbeid. For å kunne bekjempe fattigdom i verden, må fordelingen av ressurser sørge for utvikling for *alle*, ikke bare en liten elitegruppe.

Og verda?

*Nei, ho går framover!
No kostar det ikkje meir
å fjernadoptere eit barn
enn prisen på ei Fazer Mintkaka.*

Marit Tusvik

Norge skal drive en aktiv, solidarisk utenrikspolitikk. Vi må støtte kampen for frihet, mot undertrykkelse, først og fremst gjennom fredsmekling og diplomati.

Europa

Senterungdommen ønsker et aktivt og velfungerende samarbeid med resten av Europa. Europeiske land er våre viktigste handelspartnere, og det politisk og kulturelle samarbeidet, både mot øst og vest, bør holde frem og styrkes.

Et europeisk samarbeid må imidlertid ikke ensidig konsentreres om EU. Vårt nei til unionen er tindrende klart. Folkestyre- og desentraliseringstanken vår står i motstrid til EUs enorme maktsentralisering. Vår deltakelse i det Europeiske Økonomiske Samarbeidsområdet, EØS, får EUs politikk store konsekvenser for vårt nasjonale politiske handlingsrom. At økonomisk vekst skal gå på bekostning av et fungerende folkestyre, levende distrikter, en god miljøpolitikk og aktiv fordeling, er i strid med Senterungdommens ideologi, og derfor ønsker vi å si opp EØS-avtalen, og heller erstatte denne med en ikke-dynamisk avtale.

FORVALTNING

Miljøutfordringer

Mennesket er ikke bare ansvarlig for den verden hvor vi lever i dag. Lik nåtida er formet av tidligere menneskers innsats, former vi framtida med våre handlinger i dag. Det vi sår i dag, skal noen høste i framtida.

Utviklinga vi ser i dag er bekymringsfull. Et stort flertall av klimaforskerne mener de miljøendringene vi ser er menneskeskapte. Vi må slå fast at dagens utvikling, og dagens forbruk ikke kan fortsette. Dersom forbruket i Norge fortsetter å vokse i slik det gjør i dag, vil det være seksdoblet ved neste århundreskifte. Skal resten av verden henge med må de gange sitt forbruk med 80.⁽²⁾

*"Vi har alt.
Det er også alt vi har."*

Ole Paus

Energi

Vi har i dag en situasjon hvor fossil energi står for over 90 prosent av verdens energiforbruk. Samtidig viser prognoser at verdens energiforbruk vil øke med to tredjedeler fram til 2030⁽³⁾, og 90 prosent av denne økningen vil komme innen fossile energikilder. Dette er ikke bærekraftig!

For å reversere klimaendringene, må vi i følge FNs klimapanel redusere utslippene av klimagasser med 60 -80 prosent. Norge slipper per dags dato ut 8 prosent mer CO₂ enn i 1990. Kyoto- avtalen tilsier at vi innen utgangen av 2012 ikke skal slippe ut mer enn en prosent mer. Norge er en energipolitisk stormakt, og vi har enorme inntekter fra eksport av fossile energikilder. Dette medfører at vi har et spesielt stort ansvar for at denne virksomheten foregår innenfor miljømessig forsvarlige rammer. På lengre sikt må fornybar energi erstatte fossil energi i kraftproduksjon, transport og oppvarming. Det må satses betydelig sterkere på forskning knyttet til hvordan CO₂-utslippene kan reduseres, og hvordan man kan gjøre alternative energikilder mer økonomisk lønnsomme. Norge har et enestående utgangspunkt for å bli et foregangsland innen disse områdene.

"Store oppgaver skal en begynne på, ikke tenke på."

Julius Cæsar

Verden står overfor store miljøutfordringer, og verden er avhengig samhandling mellom verdens land for løse utfordringene. For Senterungdommen skal bærekraftig utvikling ligge til grunn for all samfunnsplanlegging. Dette er forvaltertanken i praksis. Framtidig vekst kan ikke være å forbruke mer, men å forvalte bedre – dette må være grunntanken i all forvaltning, både i Norge og i verden for øvrig.

Miljøhensyn må derfor bli overordnet økonomiske hensyn. Rike land må ta et hovedansvar for miljøet, og må stille teknologi til rådighet for utviklingsland, slik at deres utvikling kan gå hånd i hånd med miljøet. Miljøbistand må derfor prioriteres. Senterungdommen tror også at en bærekraftig utviklings sikres best gjennom lokal forvaltning av ressurser. På denne måten blir ressursene sikret for kommende generasjoner på en best mulig måte.

"Ta hele landet i bruk!"

Norge er et land rikt på naturressurser, og disse naturressursene har lagt grunnlaget for velstandutviklinga i landet vårt. Disse ressursene skal vi ha nytte av i fremtiden også, derfor er det viktig å tenke langsiktig i

² Iflg. Fremtiden i våre hender

³ IEA, Energy Outlook 2003

forvaltningen. Naturen skal brukes, og fornuftig bruk er bedre enn vern. Blant annet derfor er et desentralisert bosettingsmønster et viktig mål for Senterungdommen. En fortsatt sentralisering fører til økte miljøproblemer og stort press på små arealer. Folk må også i fremtiden ha frihet til å velge om de vil bo i byen eller på landet og det er viktig at en fortsetter å utvikle infrastruktur som gjør det mulig å bo og arbeide der en selv ønsker, enten i byen eller på bygda.

Vi må bygge levedyktige lokalsamfunn, se muligheter og skape løsninger innenfor rammen av forsvarlig utnyttelse av lokale ressurser. Vi må gjenoppbygge fellesskapsfølelse, positive

*"Du skull vårrå med mæ dit
over vidda og myrull kvit
og sei, at;
Der det går elv
ska det gå elv!*

*Der det går plog,
ska det gå plog.
Der det veks skog
ska det veks skog.
der liv som står og skjelv,
ska stå og skjelv."*

"Vømmøldalens siste vår"

holdninger og tankemåter, samt videreutvikle særpreg på en god måte. Kjennskap til lokal kulturarv og historie er viktig for positiv utvikling.

Vi skal bevare kompetansen i primærnæringene, samtidig er det viktig å ta i bruk høyteknologi, kreativitet og fantasi for å utvikle disse næringene videre.

Landbruk

Vi ønsker oss et landbruk som tar vare på livsgrunnlaget, jord, luft og vann for kommende slekter, gir gode og mangfoldige matopplevelser, skaper grobunn for levedyktige lokalsamfunn og fornyer verdiskapningen på gården. Vi vil ha et aktivt skogbruk og utnytte skogen som energiresurs.

Senterungdommen vil arbeide for å opprettholde et desentralisert landbruk, med både små og store enheter, fleksible samdriftsordninger, god dyrehelse og lokal matvareproduksjon. Et desentralisert landbruk er en forutsetning for å opprettholde spredt bosetting, ivareta kulturlandskapet og bevare lokale arbeidsplasser.

Et desentralisert landbruk opprettholder også utmarksbeitet, som er en veldig miljøvennlig form for matproduksjon, samtidig som det tar vare på mange truede arter. Vi skal holde frem med å produsere ren, trygg mat og vi vil gjøre norsk landbruk til god merkevare.

Ressursene i verden i dag er meget skjevt fordelt. Under 20 % av verdens befolkning disponerer 80 % av ressursene. Dette gjelder også mat. Vestlige selskaper produserer mat i U-land med billige råvarekostnader og billig arbeidskraft, for så å selge sluttproduktet til vestlige munn. Profitten går til selskapet, og lokalbefolkningen er like fattig.

Vi mener det er avgjørende at den som produserer får betalt for det produktet koster. Vi er motstandere av frihandel som tiltak mot fattigdom og sult, og mener alle verdens land har rett til å produsere nok mat til egen befolkning.

Fisk

Norge disponerer ufattelige fiskeressurser. Dette er verdier som gjennom historien har formet og utviklet bosettingsmønsteret langs hele kysten av Norge. Vi vil ha en fiskerinæring som gir plass til sjarken så vel som fabrikktråleren, og vi vil beholde kystflåten som en viktig del av næringen blant annet for å opprettholde lokal matvareproduksjon, variasjon og bosetting. Spredt og lokalt eierskap til ressursene er viktig for Senterungdommen.

Våre fiskeressurser er også en viktig del av verdens matfat og vi har en forpliktelse til sørge for at denne ressursen er her i fremtiden også. Av hensyn til dette, mener vi at Lofoten og Vesterålen skal være petroleumsfrie soner. Mange av våre mest vanlige arter kjenner vi ikke livsmønstret til. Kun ved å tilegne oss kunnskap om hvilke faktorer som er avgjørende for arter og eksistens kan vi være føre var. Vi kjenner ikke våre egne nærområder, forskning og ny teknologi må til for å bli enda bedre til dette.

Vi må forvalte norske havområdene på en slik måte at økosystemene ikke blir ødelagt. Fangsten av kongekrabbe og andre arter som naturlig ikke hører hjemme i Norge, må økes. Senterungdommen mener at vi må få bedre overvåking av fisket i våre områder. Senterungdommen erkjenner at ikke all fisk er norsk fisk, men vi er forvaltere innenfor våre områder og tyvfiske må stoppes!

Næring

Desentralisering av kapital betyr at økonomiske ressurser også skal spres på flere hender. På denne måten gis det muligheter til at arbeidsplasser kan skapes over hele landet og at flere får ta del i velstandsutviklinga. Senterungdommen mener det er viktig med godt utbygd infrastruktur i hele landet for å kunne gi like konkurransevilkår.

Vi vil ha en målrettet politikk for næringsutvikling og verdiskaping i dagens kunnskapsamfunn. Dette forutsetter sterkere og mer stabil satsing på forskning og utvikling, på stimulering av entreprenørskap og etablerervilje, samt utvikling av sterke næringsklynger på områder der Norge har særskilte fortrinn. Et viktig ledd i en god næringspolitikk er å legge til rette for gode rammevilkår for næringslivet gjennom betydelig prioritering av infrastruktur for framtida.

Det skal være rom for både smale og brede næringer, men skal Norge kunne utvikle spisskompetanse og hevde oss i en globalisert økonomi, må noen kompetanseområder og næringer prioriteres foran andre. I tillegg til forskning og kapital, trengs det også en dyktig arbeidsstokk med høy fagkompetanse. Dette innebærer at man i tillegg til å satse på forskning og utvikling, også trenger gode utdanningsmuligheter for fagarbeidere.

Utdanning og forskning

Senterungdommen vil at Norge skal være et foregangsland når det gjelder satsing på utdanning og forskning. Det ligger store inntektsmuligheter i forskningsbasert næring. Et godt utdanningssystem som legger grunnlaget for forskning og utvikling vil være et viktig fundament for å skape arbeidsplasser i framtida. Utdanningsinstitusjonene må være fleksible, og ha et tett samarbeid med forskingsmiljø og næringsliv for å sikre denne utviklinga. Det offentlige må i lag med finansieringsinstitusjoner stille risikovillig kapital tilgjengelig for en intensivt satsing på forskning.

OPPSUMMERING

Senterungdommen vil at landet skal bygge framtida si på de kristne grunnverdiene, humanistiske verdier i pakt med disse, og et levende folkestyre. Målet for Senterungdommens politikk er å skape et fellesskap av frie, selvstendige mennesker, der rettferdighet, trygghet og likeverd er bærende prinsipper. Rammen om den personlige friheten er det ansvaret og de pliktene den enkelte har som medlem av et fellesskap. Senterungdommen vil ha et samfunn som forvalter den rike natur- og kulturarven vår med respekt og til beste for det felles livsmiljøet vårt.

Senterungdommen vil bygge samfunnet nedenfra. Et velfungerende, trygt og identitetsskapende lokalsamfunn er en avgjørende forutsetning for at den enkelte og storsamfunnet skal ha muligheter til å realisere sine planer og mål.

Senterungdommen vil slå ring om våre felles velferdsgoder, gjennom bevaring og styrking av den nordiske velferdsmodellen. For oss er det avgjørende at alle sikres likeverdig velferd og tjenestetilbud uavhengig av bosted og økonomi. Det er derfor nødvendig at viktige velferds- og serviceinstitusjoner blir drevet i offentlig regi og forvaltet etter denne målsetting, og ikke blir styrt etter markedsøkonomiske prinsipper.

De store naturrikdommene landet vårt har gir grunnlag for verdiskaping og sysselsetting. Samtidig stiller dette krav til oss om å vise forvalteransvar i en verden der skader på natur og livsmiljø er et økende problem. Senterungdommen arbeider for en ansvarlig forvaltning av natur og naturressurser. Vi vil arbeide for et samfunn i sosial og økologisk balanse, nasjonalt og internasjonalt.

Senterungdommen mener at nasjonal selvstendighet må være grunnlaget for et aktivt internasjonalt engasjement. Derfor er vi mot medlemskap i EU. Varig fred mellom folkeslag og nasjoner bygger på gjensidig respekt og toleranse. Derfor må respekt for andre lands kultur og egenart være grunnlaget for en videre utbygging av det internasjonale samarbeidet.

"Skam deg aldri over at du har trodd på noe godt, at du har villet forbedre verden, eller at du har tenkt på andre enn deg selv. Uansett om det gikk som du ville, eller ikke. De som burde skamme seg, er de som ikke har gjort et dugg for noen annen - og som i tillegg klager på de som i det minste forsøker."

Bjørn Afzelius